

DOBROVOLJNE ŠEME SERTIFIKACIJE

Rade Đuričić, dip.ing teh.
Rudarski institut d.o.o. Beograd

UVOD

- Sertifikacija je način pribavljanja sigurnosti da je proizvod, proces, usluga ili sistem usaglašen sa utvrđenim standardima ili drugim normativnim dokumentima
- Sertifikati o usaglašenosti u oblasti sistema upravljanja, proizvoda, usluga, osoblja i drugih sličnih šema za ocenjivanje usaglašenosti izdatih od strane tela koja su akreditovana predstavljaju osnovu u međunarodnoj trgovini.

DEFINICIJE

■ Normativni dokument :

dokument koji sadrži pravila, instrukcije ili karakteristike za aktivnosti ili njihove rezultate

Izraz „normativni dokument” je generički pojam koji obuhvata dokumenta kao što su standardi, tehničke specifikacije, kodeksi postupanja i propisi.

DEFINICIJE

■ Sistem sertifikacije:

sistem ocenjivanja usaglašenosti koji obuhvata izbor, utvrđivanje, preispitivanje i sertifikaciju kao postupak potvrđivanja

- Rezultat ocenjivanja usaglašenosti je sertifikacija kojom se potvrđuje usaglašenost sa specifičnim zahtevima.

Aktivnosti koje mogu biti predmet ocenjivanja usaglašenosti

- Ispitivanje
- Etaloniranje
- Kontrolisanje
- Proveravanje
- Ispitivanje osoblja

Šema za ocenjivanje usaglašenosti

- Identifikacija predmeta ocenjivanja usaglašenosti
- Zahtevi, uključujući interpretaciju rezultata
- Metode sa kojima telo za ocenjivanje usaglašenosti određuje usaglašenost
- Metode za nadzor - kontrola učestanosti, sadržaj i obim nadzora i reocenjivanje
- Zahtevi koji se odnose na samo telo za ocenjivanje usaglašenosti

Etaloniranje i ispitivanje

- Oblast primene (obim, matrica)
- Metode za etaloniranje i ispitivanje
- Opšti zahtevi za kompetentnost laboratorija, ISO / IEC 17025
- Primena posebnih metoda kontrole kvaliteta, uključujući specifikaciju međulaboratorijskih poređenja

Kontrolisanje

- Oblast primene
- Zahtevi koji su u skladu sa predmetom kontrolisanja. Ovo može da se odnosi na međunarodne ili nacionalne standarde, odnosno standarde koji se postavljaju u okviru sektora ili od strane proizvođača
- Metode kontrolisanja, uključujući sve metode ispitivanja
- Opšti zahtevi za kontrolno telo ISO / IEC 17020,

Sertifikacija

- Predmet sertifikacije:
 - Opšti zahtevi za tela koja sprovode sertifikaciju sistema menadžmenta prema ISO / IEC 17021
 - Opšti zahtevi za tela koja sprovode sistem sertifikacije proizvoda, EN 45011 (ISO / IEC Uputstvo 65)
 - Opšti zahtevi za tela koja obavljaju sertifikaciju osoba (stručnosti, sposobnosti) prema ISO / IEC 17024

Sertifikacija

- Zahtevi usklađeni sa predmetom sertifikacije. Ovo može da se odnosi na međunarodne ili nacionalne standarde, odnosno standarde uspostavljene u okviru sektora ili od strane proizvođača
- Opis sertifikacionih metoda koje uključuju i aktivnosti opisane u ISO / IEC 17000
 - uzorkovanje, ispitivanje, kontrolisanje, proveravanje
 - preispitivanje, potvrđivanje usaglašenosti, obim potvrđivanja, izjava, sertifikacija
 - nadzor, suspenzija, povlačenje, žalba

Sertifikacija proizvoda

Standard EN 45011 (ISO/IEC Uputstvo 65)

- Sertifikat o usaglašenosti mora nedvosmisleno da identifikuje proizvod koji je predmet sertifikacije
- Zahtevi prema kome se proizvod, proces ili usluga ocenjuju moraju biti nedvosmisleno navedeni.
Način na koji su opisani imaju za cilj da omoguće objektivno ocenjivanje usaglašenosti. Zato se korišćenje subjektivnih fraza kao što je npr. "adekvatna" mora izbegavati. Granične vrednosti i odstupanja moraju biti naznačeni.

Sertifikacije proizvoda

- Aktivnosti sertifikacionog tela u cilju ocene usaglašenosti su: ispitivanje, kontrolisanje i proveravanje, ili je kombinacija istih
- Korišćenje odgovarajućih postupaka mora biti tako da je pogodno i objektivno
- Postupkom se takođe opisuje kako se proverava i sprovodi uzimanje uzoraka

Sertifikacije proizvoda

- Šema treba da opiše na koji su način rezultati interpretirani kao i konsekventnost rezultata. To znači da moraju biti opisani uslovi za dodeljivanje, održavanje, proširenje, redukovanje, suspenziju i oduzimanje sertifikacije
- Zahtevi kojim se definiše osposobljenost kadrova koji su uključeni u proces sertifikacije takođe mora biti evidentirana u okviru šeme

Sertifikacije proizvoda

- Šema treba da opiše sprovođenje nadzora, ako je nadzor primenljiv
- Izjava-sertifikat se izdaje na osnovu sprovedenog ocenjivanja-ispitivanja
- Izjava (sertifikat) mora jasno da naznači koji je sistem sertifikacije primenjen
- Potrebno je propisati pravo na korišćenje licence, sertifikata i znakova usaglašenosti, odnosno uputstvo za korektivne mere koje treba preduzeti od strane sertifikacionog tela u slučaju zloupotrebe znaka

Sertifikacija sistema menadžmenta

Principi sertifikacije sistema su bazirani na standardu **ISO/IEC 17021**

U funkcionisanju sertifikacione šeme za sertifikaciju sistema menadžmenta se koriste sledeći zahtevi :

- Izjava o usaglašenosti sertifikacionog tela nedvosmisleno mora da identifikuje tip sistema upravljanja (u skladu sa tač.1 i tač. 8.2 standarda ISO/IEC 17021).
- Zahtevi prema kojima se ocenjuje sistem za upravljanje, su navedeni u tač.8.2.3. i 8.6.1. Ovi zahtevi mogu biti definisani u međunarodnom ili nacionalnom standardu ili nekom drugom dokumentu.

Sertifikacija sistema menadžmenta

- Politika
- Planiranje
- Implementacije i izvršenje
- Procena uspešnosti
- Unapređenje
- Upravljanje

Sertifikacija sistema menadžmenta

- Za ocenu sertifikacije, odnosno aktivnosti za utvrđivanje usaglašenosti, uključujući proveravanje primenjuju se zahtevi iz tač.9.2
- Zahtevi koji se odnose na resurse (menadžment i osoblje) koji su uključeni u proces sertifikacije moraju biti evidentirani u okviru šeme
- Šema treba da opiše sprovođenje nadzora. Nadzor treba da se sastoji od provere i obnavljanja sertifikacije (tač. 9.3 i 9.4).

Sertifikacija sistema menadžmenta

- Šema treba da opiše na koji su način rezultati interpretirani i posledice rezultata
- To takođe znači da moraju biti opisani uslovi za dodeljivanje, održavanje, proširenje, redukovanje, suspenziju i oduzimanje sertifikacije
- Izjava – sertifikat se izdaje na osnovu sprovedenog ocenjivanja koje mora biti u skladu sa zahtevima ISO / IEC 17021 (tač. 8.2).
- Sertifikat mora nedvosmisleno da opisuje tip sistema menadžmenta koji je sertifikovan

Sertifikacija osoba

Principi sertifikacije kompetentnosti osoba su bazirani na standardu **ISO / IEC 17024**

- Izjavu o usaglašenosti koju izdaje sertifikaciono telo mora nedvosmisleno da se odnosi na opisanu kompetentnost / osposobljenost (u skladu sa tač. 3.6 i 4.3.1 standarda ISO/IEC 17024)
- Zahtevi prema kojima se ocenjuje osposobljenost lica, moraju biti nedvosmisleno navedeni. Način na koji su opisani uslovi imaju za cilj da omoguće objektivno utvrđivanje usaglašenosti. Opis uslova mora biti razumljiv i nedvosmislen za ciljnu grupu (tač. 4.13 i 4.3.4).

Sertifikacija osoba

- Ako su u zahtevima za sertifikaciju osoba uključeni i zahtevi za obuku ili uspešno završeni kurs -kvalifikacija ovi uslovi se moraju primeniti
- Vrednovanje kompetentnosti kandidata mora biti ocenjeno pomoću jednog ili više oblika ispita ili drugog oblika/metode ocene kompetentnosti
- Šema treba da opiše na koji će način rezultati biti interpretirani i posledice rezultata. To takođe znači da šema mora da opiše politiku i procedure za dodeljivanje, održavanje, proširenje, redukovanje, suspenziju i oduzimanje sertifikacije za oblast zahtevane sertifikacije

Sertifikacija osoba

- Zahtevi u vezi nadležnosti osoblja sertifikacionog tela , takođe moraju biti definisani u okviru šeme
- Šema treba da opiše na koji način se sprovodi nadzor i resertifikacija , odnosno obnavljanje sertifikacije
- Odluka o sertifikaciji mora da bude u skladu sa sprovedenom ocenom i ostane u okviru relevantne oblasti
- Šema treba da opiše uslove korišćenja znaka sertifikata
- Kriterijumi za razvoj, održavanje šeme i za modifikaciju šeme su sastavi deo šeme

Zahtevi za šeme ocenjivanja usaglašenosti

- Telo za ocenjivanje usaglašenosti, mora osigurati da je šema u skladu sa svim primenjivim zahtevima
- Ključna pitanja na koja treba odgovoriti su:
 - Da li je ocenjivanje usaglašenosti izvodljivo onako kao što je napisano?
 - Da li su rezultati reproduktivni i pouzdani?